Borgerinddragelse somewhere in the Galaxy

”But the plans were on display …”
“On display? I eventually had to go down to the cellar to find them.”
“That’s the display department.”
“With a flashlight.”
“Ah, well, the lights had probably gone.”
“So had the stairs.”
“But look, you found the notice, didn’t you?”
“Yes,” said Arthur, “yes I did. It was on display in the bottom of a locked filing cabinet stuck in a disused lavatory with a sign on the door saying ‘Beware of the Leopard.’”

(Fra Douglas Adams: The Hitchhiker’s Guide to the Galaxy)

En historie kom til os fra en journalist. Det drejede sig om en VVM-høring (”Vurdering af Virkningerne på Miljøet”) på et kommunalt infrastrukturprojekt. Vurderingen blev fremlagt ved et møde i kommunens relevante udvalg i juni og sendt i høring samme sommer henover otte uger i juli-august. Det er nu godt et par år siden.

Animeret af den henvendelse forsøgte vi at finde frem til den pågældende miljøkonsekvensvurdering. Vi startede med at google, desværre uden held. På kommunens høringsportal var materialet heller ikke længere at finde. Kommunens helejede infrastrukturvirksomhed havde heldigvis en hjemmeside, men nej. Selv om det konkrete projekt var omtalt, manglede miljøkonsekvensvurderingen. Til gengæld lå der en noget kortere såkaldt udredningsrapport.

Men journalisten havde givet os et tip: Rapporten lå stadig på kommunens hjemmeside som et bilag under et punkt i et referat fra et møde i kommunens relevante udvalg.

Således overrasket måtte vi træde et skridt tilbage og konsultere VVM-direktivets art. 6, stk. 2-6. Her står der lidt om kravene til høring. Et lille udpluk fra direktivets art. 6 (vores fremhævelser):

- ”Offentligheden informeres ved offentligt opslag eller ved *andre egnede midler* …” (stk. 2).
- ”Den berørte offentlighed skal *tidligt og effektivt have mulighed for at deltage* i de beslutningsprocedurer på miljøområdet” (stk. 4).
- ”Der fastsættes rimelige tidsrammer for de forskellige faser, der giver tilstrækkelig tid til: … at informere offentligheden” og til, at ”den berørte offentlighed kan forberede sig på og opnå *reel deltagelse* i de beslutningsprocedurer på miljøområdet” (stk. 6).

Men nu skal man ikke tage alt for gode varer og fluks fare i blækhuset. Der står ikke noget i direktivet om, hvorvidt det relevante materiale skal være at finde på en hjemmeside, og hvor længe efter udløbet af høringsperioden det stadig skal være at finde. Det samme gælder de danske regler

på området. Der står heller ikke noget om hensigtsmæssigheden om juli og august som høringsperiode, hvis man vil nå ud til borgerne. De mere professionelle aktører skal nok fange det.

Det er et spørgsmål om, hvad vi forstår ved offentlighed og transparens. Skal man som borger blot inden for visse rammer kunne søge aktindsigt, eller skal myndighederne have en bredere forpligtelse til at lægge materiale ud, f.eks. afgørelser og andet relevant materiale?

Nuvel, dansk ret, herunder især offentlighedsloven, hvis formål efter § 1 er at sikre åbenhed hos myndigheder m.v., har taget udgangspunkt i aktindsigt. Kun i lovens § 17 er det en noget begrænset bestemmelse om, at en forvaltningsmyndighed på myndighedens hjemmeside skal give borgerne information om sin virksomhed, noget der for øvrigt kun gælder for "ministerielle departementer og underliggende styrelser og direktorater og uafhængige nævn og råd samt den centrale forvaltning i kommunerne og regionerne."

Ser vi på det miljømæssige område, giver miljøvurderingsloven heller ikke særlige pligter til at lægge materiale ud på hjemmesider mv. Faktisk skal vi have fat i konventionen om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområde – også kaldet Århuskonventionen – før vi finder noget, der minder om en forpligtelse. Konventionen tager selv udgangspunkt i muligheden for aktindsigt, men nævner dog i artikel 5, stk. 3, at de tiltrædende parter (således også Danmark) skal sikre, "at miljøoplysninger i stigende grad findes i elektroniske databaser, som er let tilgængelige for offentligheden gennem offentlige telekommunikationsnet."

Den lidt bløde og fremadrettede pligt er så ikke nået frem til miljøkonsekvensvurderinger generelt, selv om de relevante myndigheder ikke har været afskåret fra at lægge dem frem. I virkeligheden er der tale om borgerinddragelse og formen for dette. I en tid med store projekter som følge af den grønne omstilling er det et yderst aktuelt emne. Vi minder om, at borgerinddragelse skal være reel og ikke blot betragtes som en barriere for den politiske beslutningsproces, der skal overstås lettest muligt. Ellers ender vi uden for lands lov og ret, hvor en "guide" ikke er tilstrækkelig.

Af professor Bent Ole Gram Mortensen og ekstern lektor i klima- og energiret Kenneth Schelde Andreasen